

UNIVERSITETET
I OSLO

Rettskilder og juridisk metode (2)

Introduksjonsmøte med BA studenter

Maria Lundberg
Norsk Senter for menneskerettigheter
(Alla Pozdnakova
Senter for europarett)

- Oppgaveløsning:
 - Hva spør oppgaven etter?
 - Hvilke rettskilder som er relevante? (vedlagt)
 - Gir ordlyden i kildene svaret på oppgavespørsmålet?

Å anvende en rettsregel i en konkret situasjon

- Regelanvendelses tre ledd:
- 1. Tolkning: Å finne meningsinnholdet i en regel
- 2. Bevisbedømmelse: hvordan bevisene vurderes for å få klarlagt fakta i saken
- 3. Subsumsjon: å anvende regelen på konkrete saksforhold

- Tolkningsprosess

- Å finne meningsinnholdet i en regel

- 3 spørsmål:

1. Hvilken rettskildemessige status den enkelte faktor har (relevans)

2. Hvilken veiledning den enkelte rettskildefaktor gir i den aktuelle sak (slutning)

3. Hvilken faktor (i tilfelle av motstrid) har størst gjennomslagskraft (vekt)

Relevans – slutning – vekt

Tolkning av lovtekst

- Lovteksten vil ha størst betydning hvis den språklige fortolkningen er klar
- Ordlyd: meningen med ord og uttrykk fastlegges ut fra vanlig språkbruk
- Ved valget mellom ulike tolkningsmuligheter velges den løsning som etter lovteksten er mest nærliggende

Tolkning av lovtekst

- Utvidende/innskrenkende tolkning
- Presiserende tolkning
- Antitetisk tolkning (motsetningslutning)

Tolkning av lovtekst

- Når lovteksten er uklar, må rettsanvenderen ta stilling til hvordan lovregelen skal presiseres på grunnlag av andre tolkningsfaktorer enn de rent språklige
- Forutsetter loven skjønnsmessig vurdering?
 - Lovteksten angir bare vurderingsmålestokk: «ugrunnet», «vesentlig», «urimelig», «utilbørlig» osv

- Språklige sammenheng og loven som helhet (kontekstuell tolkning)
- Legaldefinisjon- begrepsbestemmelse i loven
- Reglens fragmentariske karakter-at en rettsregel settes sammen av mange biter eller fragmenter fra ulike lovtekster og andre kilder
- Regelens oppbygging: hovedregel-unntak-unntak fra unntak

Folketrygdloven

- § 12-3. *Fortsatt medlemskap*
- Det er et vilkår for rett til ytelser etter dette kapitlet at vedkommende fortsatt er medlem i trygden. (*Hovedvilkår*)
- Den som ikke er medlem i trygden, får likevel uførepensjon dersom vedkommende har minst 20 års samlet botid, se § 3-5 åttende ledd. (*Unntak*) Til den som har mindre enn 20 års botid, ytes det (*Unntak fra unntak*)

- Lovtekst og andre rettskilder
 - Forarbeider
 - Lovens formål
 - Reelle hensyn
 - Rettspraksis
 - Sedvane

Tolkning av internasjonale regler

- Ved transformasjon
 - I utgangspunktet tolkes etter norsk lovtekst
 - Konvensjonskonform tolkning
 - Forrangsprinsippet ved motstrid
- Ved inkorporasjon
 - Tolkning av lover som inkorporerer konvensjon eller direktiv – etter tolkningsprinsippene om traktater

Tolkning av traktater

- Wien-konvensjonen om traktatretten (1969)
 - Kodifiserer folkerettslig sedvanerett
- Art 31 & 32 i konvensjonen
 - Ordlyd
 - God tro
 - Formål
 - Forarbeider og forhistorie
 - Etterfølgende praksis
 - Andre folkerettsregler

Forvaltningens skjønn

- Skjønnsutøvelse *versus* lovtolkning og subsumsjon
- **Lovbundne vedtak** – forvaltningen kan ikke avgjøre hva et vedtak skal gå ut på
- **Fritt skjønn** - Forvaltningen selv kan avgjøre hva et vedtak skal gå ut på (dersom loven åpner for det)
 - Politiske, faglige og hensiktsmessighets vurderinger overlatt til forvaltningen

UNIVERSITETET
I OSLO

Ministeren om Nav-dommen:

- Nav må bruke skjønn der det er mulig

Om ni måneder vil problemet med rigide regler for uføretrygd langt på vei være løst, sier Robert Eriksson (Frp).

- Det **kan** gis oppholdstillatelse selv om de øvrige vilkårene i loven ikke er oppfylt dersom det foreligger sterke menneskelige hensyn eller utlendingen¹ har særlig tilknytning til riket.
...
- For å avgjøre om det foreligger sterke menneskelige hensyn **skal** det foretas en totalvurdering av saken. Det **kan** blant annet legges vekt på om ...
- I saker som berører barn, **skal** barnets beste være et grunnleggende hensyn. ...

UNIVERSITETET
I OSLO

Noen tips til eksamen

- Målet med rettsstudiet:
 - ”Den viktigste ferdigheten som skal oppøves er å lære å stille, analysere og løse spørsmål etter gjeldende rett.”
 - ”evnen til kritisk å vurdere hvordan rettsspørsmål bør løses”

UNIVERSITETET
I OSLO

Bli kjent med læringskravene

- «God forståelse av» eller «kjennskap til»?

- Forskjellige typer eksamensoppgaver
 - Teorispørsmål
 - Praktikumoppgaver
 - (eller begge deler)

Teorispørsmål

- F eks å tolke en lovbestemmelse, analysere en rettsregel, vurdere et rettsspørsmål eller beskrive et juridisk begrep
- Hva spør oppgaven etter? Hvordan er spørsmålet formulert?
 - Drøft...Redegjør for...Ta stilling til...

UNIVERSITETET
I OSLO

Hvordan skriver man en god teorioppgave?

- Drøft ordlyden i lovbestemmelse grundig (evt rettsgrunnlag for et rettsprinsipp eller ulovfestet regel)
- Hvilke hensyn ligger bak regelen? Evt mot-hensyn
- Suppler med eksempler evt rettspraksis eller annen praksis

Praktikumoppgave

- Å løse praktiske «cases»
- Forstå faktum i oppgave og stille relevante rettslige spørsmål som oppgaven reiser
 - OBS:
- Skille mellom det vesentlige, mindre vesentlige og uvesentlige
- Tolkning + konkret regelanvendelse

- Koble sammen fakta i praktikumoppgaven med rettsreglene og subsumere
- Fremstilling og logikk i besvarelsen, i tillegg til oversikt over bakgrunnstoffet og analytiske evner
- Øvelse gjør mester

- Tidsplanlegging på eksamen og tidsnød
- Alle spørsmål skal besvares men noen deler veier tyngre enn andre

Tillatte hjelpemidler

- Lovsamling (OBS: særtrykk!)
- traktatsamling,
- domsamling mfl
- Innarbeidelser (henvisninger og krysshenviisninger i hjelpemidler)
- <http://www.jus.uio.no/studier/regelverk/hjelpemidler-eksamen.html>

UNIVERSITETET
I OSLO

- Hvor finner man lover, forskrifter mm, rettspraksis?
 - Norsk Lovtidend (kunngjøring av lover)
 - Norsk Rettstidende (Høyesterettens dommer)
 - Rettens Gang (lagmannsrett, tingrett)
- Databaser
 - Lovdata
 - Gyldendal Rettsdata/Norsk lovkommentar

UNIVERSITETET
I OSLO

Lykke til med studiene!

